

**KAPİTALİZMİN KRİZ
DOĞURGANLIĞI VE
TOPLUMLARIN REFAH ARAYIŞI**

Prof. Dr. Mehmet KARAGÜL

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

www.karagul.org

Sunum içeriği

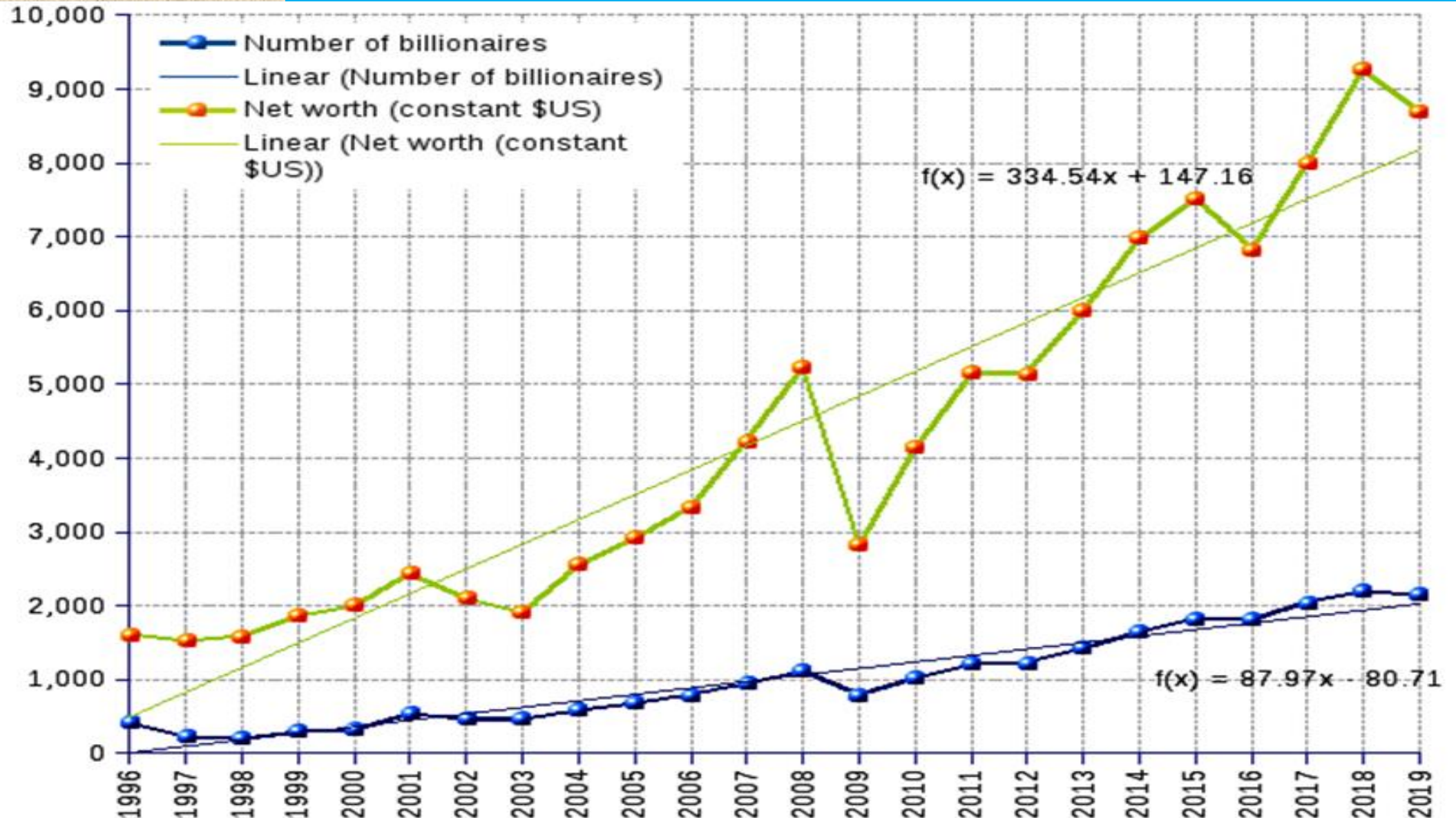
- İnsanlığın bugünkü hali
- Kriz tanımı, çeşitleri ve özellikleri
- Kapitalizm ve Neo liberal politikalar
- Kapitalizmin Kriz doğurganlığı
- Krizler tarihi
- Sonuç ve öneriler

Neden böyle bir konu seçtik?

- Gezegendeki toplam nüfusun kahir ekseriyeti temel ihtiyaçlarını karşılayamazken, yüzlerle ifade edilen kişinin dünya servetinin % 99'una sahip olması, en temel iktisadi ve sosyal krizdir. Akademik ve siyasi çevrelerin çözmesi gereken asıl sorunun bu olduğu kanaatindeyiz.
- Bu anlamda, kalıcı bir çözümü mevcut iktisat teorisi içerisinde gerçekleştirmenin mümkün olmadığı kanaatindeyim.
- Bu sunumda öncelikle kabullenilmesi mümkün olmayan dünya gerçeğinden birkaç veri ortaya konduktan sonra, problemin kendisi ve nedenleri irdelenmeye çalışılacak.

1996 ila 2019 döneminde \$ milyarleri yaklaşık 2 kat artarken, kontrollerindeki servet ise 5 kat artmıştır.

OXFAM 2019 Raporundan Birkaç Çarpıcı Alıntı

- OXFAM'ın 2019 yılı Raporunda en zengin ile en fakir arasındaki farkın giderek açıldığı görülmektedir.
- 2018 yılında en zengin 26 kişinin geliri, en yoksul 3 milyar 800 milyon kişinin gelirine eşit olduğu,
- Bir önceki Raporda aynı gelire sahip zengin sayısı ise 43 kişi,
- Geçen yıl \$ milyarderlerinin toplam geliri, 900 milyar \$ artmış, bu artışa göre milyarderlerin günlük kazancı 2,5 milyar \$,
- Dünya nüfusunun yarısına denk gelen en yoksul kesimin geliri ise yüzde 11 azalmış.

OXFAM'ın 2017 Raporunda Göre;

- Son Birkaç Yıla Ait Dünyadaki Gelir Adaletsizliği ve Küresel Yoksulluktaki Gelişmeleri Aşağıdaki Şekilde Özetlemek Mümkündür:
- 2015'ten 2017'ye en zengin % 1, geri kalan % 99'dan daha çok servete sahip,
- Hali hazırda 8 kişi, dünyanın en fakir yarısı kadar serveti kontrol etmekte,
- Gelecek 20 yılda 500 kişi 2,1 trilyon \$ diğer bir ifade ile 1,3 milyar insandan oluşan Hindistan'ın GSYH'nden daha büyük bir meblağı mirasçılara bırakacak,
- En yoksul % 1'in gelirleri, 1988 - 2011 arasında yılda 3 \$'dan daha az artarken, en zengin % 1'e ait gelir, 182 kat büyümüş,
- Thomas Piketty tarafından yapılan yeni araştırmada, son 30 yılda düşük gelirlilere ait % 50'nin kazancındaki büyümenin «0», buna karşılık en yüksek gelire sahip % 1'lik kesimin gelirinde ise % 300 oranında artmıştır.

Ekonomik Kriz ve Yansımaları

- Ekonomik kriz, en basit şekli ile mevcut iktisadi sistemin, toplumun büyük bir çoğunluğunun talep ve arz oluşturmama nedeniyle iktisaden etkisiz hale gelmeleriyle ekonomik hayatın işlemez bir hal almasıdır.
- Krizler, toplumun büyük bir kesimi için ekonomik çöküş anlamına gelmektedir
- *Ekonomik krizlerin, servetin yeniden dağılımına neden olmaktadır.*
- Kanımızca Klasik iktisadın ortaya attığı “**Her arz kendi talebini oluşturur**” savı işletilemediği/işletilmediği için insanlık yüzyıllardır krizlerle mücadele etmek zorunda kalmaktadır.
- Bu savın işletilmemesi esasen emeğin/insanın/toplumun üretimden hak ettiği payı alamamasına bağlıdır.
- Eğer emek, hak ettiği ücreti alabilmiş olsa; her arz kendi talebini oluşturacağından, krizlerin asli nedeni olan talep yetersizliği sorunu da ortaya çıkmayacaktır. Lakin böyle bir durumda kapitalizmin sermaye birikimi yapabilmesi de mümkün değildir.

- Ekonomik krizler, içinde bulunulan şartlarına göre farklı şekillerde ortaya çıkıp, söz konusu ülkeler üzerinde değişik etkiler doğurabilmektedir
- Literatürde 1. 2. ve 3. Nesil krizler olarak nitelendirilen krizlerden ilki, yani 1. nesil krizler, **bütçe açığı** nedeniyle hükümetin para basmasının döviz kurlarında neden olduğu aşırı artışın doğurduğu olumsuzluklar şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tür krizleri *para piyasaları* krizi olarak da tanımlamak mümkündür.
- Ülkenin makro dengeleri yerinde olmasına rağmen, özellikle sermaye piyasalarındaki serbestlik/kontROLSÜZLÜK nedeniyle daha ziyade dış kaynaklı beklenmedik hareketlerden dolayı ülkede uygulanan sabit döviz kurunun sürdürülemez bir hal alması, 2. Nesil krizler olarak ifade edilmektedir

Kriz Çeşitleri

- Esasen bankacılık sektörünün ilk aşamada aşırı kar beklentisiyle dağıttığı riskli kredilerin geri toplayamamasıyla ortaya çıkan ekonomik daralma, 3. Nesil krizler olarak tanımlanmaktadır.
- Bu tür krizler 1990'larda L. Amerika, Asya ve ülkemizde yoğun bir şekilde görülmüştür. Asya ülkelerinde yaşanan krizler, bankacılık ve para krizlerinin bir birini tetiklemesiyle yayılma göstermiş ve sektörler arası etkileşimle *kriz kısır döngüsü* engellenemez bir hal almıştır.
- Bankaların dış finansman ile elde ettiği mevduatı daha ziyade konut ve tüketim alanında kullandırmaları, ilerleyen dönemde söz konusu borçların çevrilememesi, ilgili ülkelerde birçok sektörü etkileyerek krizin ülke hatta bölgesel bir boyut kazana neden olmuştur.

Ekonomik Krizin Nesnel Nedenleri

- Ekonomik krizlerin ortak özelliği, yukarıda da bahsedildiği üzere, arz ve/veya talep yetersizliğiyle oluşan dengesizlik nedeniyle ÷lke ekonomisinde ortaya çıkan daralma halidir.
- Bu s÷rete talep yetersizliğinin; bir başka ifade ile toplumun geniş bir kesimini oluşturan emeğin, ÷retimden hak ettiği payı alamaması, en önemli etkindir.
- Çünkü emeğin gelirindeki yetersizlik, talebi olumsuz y÷nde etkilerken, bu da bir sonraki d÷nmede ÷retimi azaltmaktadır. İkinci aşamada ise arzdaki d÷şüşe bağlı istihdam imkânları azaldığı için talepteki daralma, artan işsizlik ÷zerine daha da derinleşerek yeni bir boyut kazanmaktadır.

Ekonomik Krizin Nesnel Nedenleri

- Ekonomik krizin bir başka nedeni ise üretim imkânlarındaki daralmaya bağlı arzda meydana gelen düşüştür. Söz konusu daralmada; kuraklık, doğal afetler, savaşlar vb. nedenler etkili olabildiği gibi üretim faktörlerinin fiyat artışları da benzer etki gösterebilmektedir.
- Bu tür bir arz daralması, devamında milli gelirden azalmayla birlikte, işsizlikte artış ve dolayısıyla talepte düşüşe neden olmaktadır. Talepteki bu daralma, arz kaynaklı ortaya çıkan iktisadi krizin, talep yetersizliği ile derinleşerek bir başka evreye geçişine neden olmaktadır.
- Ayrıca ülkede yaşanan siyasal kargaşa, darbe ve alınan bir takım ve siyasi kararlar, ülkedeki belirsizliği arttırıp, güven ortamını bozduğu için yatırımlarla birlikte zaruri olmayan tüketime yönelik talebin azalmasıyla ekonomi krize sürüklenmektedir.

Krizlerin Felsefi Temelleri ve Neo Liberal Politikalar

- *Kapitalizm ve Neo liberal politikalar aralarındaki ilişki şekli*
- Bugün uygulamada olan ve *serbest piyasa ekonomisi* ya da *liberal ekonomi* olarak ifade edilen iktisadi sistemin genel kabul gören bir diğer adı **kapitalizmdir.**
- **Ancak esasta *kapitalizmin* ifade ettiği anlam ile *serbest piyasa ekonomisi* ile nitelenen aynı şeyler değildir. Kapitalizm söz konusu ekonomik sistemin felsefesini ve hedefini ortaya koyarken, diğeri bu hedefe ulaştıracak olan yol, yöntem, araçları ve politikaları ifade etmektedir.**
- Mevcut ekonomik sistemin nihai hedefinde insanın/toplumun refah ve mutluluğundan ziyade, karı doruklaştırmak suretiyle, sermaye birikimini oluşturmak yatmaktadır. Bu noktada serbest piyasa anlayışına dayalı *neo liberal düşünce*, güçlüye daha güçlü olma fırsatı tanıyarak, nihai hedefin gerçekleşmesine imkân sunan ekonomik politikaları ifade etmektedir.

Kapitalist Düşüncenin Krize Yatkınlığı

- Neo liberal politikalarla hedefine adım adım ulaşmaya çalışan kapitalist iktisat için kriz olgusu, arzu edilmeyen bir durum değil, aksine hedefe giden yolun vazgeçilmez yapı taşları olduğu göz ardı edilmemelidir.
- Çünkü Neo liberal politikalara bağlı kapitalist sistem sürekli; “*kriz, çözüm hipotezleri, geçici çözüm ve tekrar kriz*” şeklinde işlerliğini devam ettirmektedir. Sistemin bu şekilde çalışmasının sahip olduğu iç güdü yada zihniyetle olan ilişkisi göz ardı edilmemelidir.
- Tam rekabet şartlarının oluşmadığı piyasalarda Neo liberal politikalar adına ve rekabet gerekçesiyle yaşanan denetimsizlik, her halükarda güçlünün kazancıyla sonlanmaktadır. Dolayısıyla *bugünkü serbest piyasa uygulamasında zayıfın yaşama şansı söz konusu değildir*. Bu durum krizlerin bir başka temel gerekçesini teşkil etmektedir.

Krizlerin Felsefi Temelleri ve Neo Liberal Politikalar

- **i. Klasik iktisadın homoekonomikus** olarak tanımladığı insan; üretim ve tüketim yapma dışında hiçbir özelliği bulunmayan, kişisel fayda düzeyini maksimum yapmaya çalışan ve söz konusu hedefe ulaşmak adına her türlü faaliyeti normal kabul eden, dolayısıyla hiçbir ahlaki ve toplumsal değer kaygısı taşımayan, bencil ve safi ekonomik bir varlık olarak kabul ettiğini genel yaklaşımlarından çıkarmak mümkündür.
- **ii. Tanrısız özellikler yüklenen Rasyonel İnsan:** Konunun bir diğer ayağını ise rasyonel insan tanımlaması oluşturmaktadır. Avrupa'da yüzyıllar boyunca sosyal, siyasal ve ekonomik hayatın taassuba dayalı Kilise'ye göre kurgulanması, "Orta Çağ Karanlığı" olarak bilinen ve Avrupa toplumu açısından çok ağır bedellerin ödenmesine neden olmuştur.
- Bu anlayış aynı zamanda Avrupa'da tekrar *hermestci (tanrısız insan)* anlayışın ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Krizlerin Felsefi Temelleri ve Neo Liberal Politikalar

- *Homoekonomikus'un varlık sebebi olan kendi çıkarını maksimum yapma gayesinin, ancak sahip olduğu rasyonel tercih yapabilme özelliği ile mümkün olabileceği öngörülmektedir.*
- **iii. Rasyonel İnsanın Doğuşu, Doğal Düzen:** Doğal düzeni savunan Fizyokrat düşünce, "laissez faire,-laissez passer..." olarak bilinen *birakınız yapsınlar bırakınız geçsinler* ilkesi ile bugünkü liberal düşüncenin temellerini atmıştır. Bu yaklaşım, piyasaların tam istihdam düzeyinde ideal dengeye kendiliğinden geleceği iddiasına imkân tanıyan A. Smith'in geliştirdiği görünmez el yaklaşımı ile daha da sistematik bir hale dönüşmüştür
- **iv.Kar Maksimizasyonu ile Sermaye Birikimi:** Neo liberal düşünce, sermaye birimini ekonomik faaliyetlerin temel hedefi olarak belirlemiş olması, aslında birçok sorunun asli kaynağını oluşturmaktadır.
- **v. İktisadın Ahlaktan Yoksun Oluşu:** Kapitalist temelli, liberal politikalara dayalı Klasik iktisadın geniş toplum kesimlerinin refah artışına katkı sağlamamasının bir diğer önemli nedeni kuşkusuz, her türlü iktisadi faaliyetin, hiçbir ahlaki kaygıya yer vermeden, yukarıda bahsedildiği şekliyle, sadece kar maksimizasyonu ve sermaye birikimi hedefi gözetilmek suretiyle gerçekleştirilmesidir.

Liberal Politikaların Krizler Tarihi

- Tekelleşerek, sermaye birikimini amaçlayan Neo Liberal paradigma, yaklaşık son üç yüz yıldır Küre üzerindeki hâkimiyetini sürdürmesine rağmen, bu başarının(!) pek de masum ve hasarsız olduğunu iddia etmek mümkün gözükmemektedir.
- Azınlığın başarısına karşılık çoğunluğun başarısızlığı, sermayenin tekelleşmesiyle beslenen yoksulluğun ve sık sık yaşanan milli ve küresel krizlerin etkileri birlikte ele almak mecburiyetindeyiz. Bu bağlamda Neo-Liberal politikaları/ Kapitalist yaklaşımı, doğası gereği kriz üretme özelliği olan bir sistem olarak da değerlendirmek yanlış olmasa gerek.
- **i. Merkantilizmin Çökerken: 1750'li Yıllar**
- Altın biriktirmeyi, ekonominin ve güçlü bir devlet olmanın temel hedefi olarak kabul eden Merkantilist düşüncenin, öngördüğü tek yönlü ticaret ve tek taraflı kazanç sistemi bir süre sonra işlerliğini kaybederek

Liberal Politikaların Krizler Tarihi

ii. 1873 Ekonomik Krizi

- Kapitalizmin ürettiği ikinci önemli kriz; aşırı karla birlikte gerçekleşen üretim artışı ve bunun ortaya çıkardığı sermaye birikimine bağlı talep yetersizliğiyle fiyatların düşmesi ve birçok firmanın zarar nedeniyle piyasadan çekilmesi şeklinde yaşanmıştır. Bu olumsuzluk toplumda paniğe neden olurken, 18 Eylül 1873'te New York Menkul Kıymetler Borsası'nın faaliyetleri 10 gün süreyle durdurulmuştur
- Hızlı sanayileşme ile birlikte fabrikalar üretimlerini yoğun bir şekilde artırmalarına karşılık, ürün ve gelirden ortaya çıkan bu iyileşmenin toplumsal hayata yansımaması, talep yetersizliğine neden olduğun bu da fiyatların ani düşüşüne neden olmuştur
- Ortaya çıkan bu kriz halinde, birçok firma ürünlerine müşteri bulamama ya da maliyetinin altında satış yapmak zorunda kalmış, bu olumsuzluk firmaların; işçi çıkararak küçülmesine, el değiştirmesine ya da kapanmasına neden olmuştur. Aynı dönemde fabrikalarla birlikte birçok bankanın da piyasadan çekilmek zorunda kaldığı görülmektedir.

Liberal Politikaların Krizler Tarihi

iii. Dünya Ekonomik Bunalımı: 1929

- Kapitalizmin ürettiği ve geniş toplum kesimlerini etkileyen 3. büyük kriz, *Dünya Ekonomik Bunalımı* adıyla 1929'da başlayan, ağır etkileri 1931 yılından itibaren hissedilen, alan ve etki itibariyle çok daha ağır tahribatta neden olan küresel bir daralma sürecidir. İlgili krizin nedenlerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:
- İlki, var olan **bankaların oldukça kötü bir yapıya sahip olmaları**. Bu dönemde piyasaları düzenleyecek, bankaların kredi ve rezerv oranlarını, şirketlerin ise mali tablolarının güvenilirliğini denetleyecek hiçbir yasal düzenleme bulunmamasıdır. Her şey serbesti. Söz konusu başı boşluk, sistemin işlerliğini ortadan kaldırmıştır.
- **Sermaye piyasalarındaki denetimsizliğe karşılık, para piyasalarında uygulanan altına bağlı kalma çabası toplumda fakirleşmeyi beraberinde getirmiş bu da talep daralmasıyla krizin genişlemesine yol açmıştır.**
- Öte yandan ABD'nin ihracat yapmamasına karşılık, borçlarını tahsil edebilmek için ithalat yapmak zorunda kalması, iç piyasalardaki durgunluğu daha da büyütülmüştür.

Liberal Politikaların Krizler Tarihi

- **IV. Stagflasyon: 1970**
- Enflasyon ile işsizliğin/durgunluğun bir arada görüldüğü Stagflasyon, kapitalizmin yakın tarihte ürettiği ancak son olmayan bir başka kriz örneğidir. Philips Eğrisi gereğince, enflasyon ile işsizliğin bir arada olamayacağını öngören Keynesyen teoriye rağmen, 1970'li yıllarda tam tersi bir durumun ortaya çıkması, iktisat ve siyaset dünyasında yeni arayışlara neden olmuştur.
- Öncelikle Bretton Woods sisteminin çökmesi ve buna bağlı ticari daralma, **Keynes'in, enflasyon ile mücadele edebilmek için sıkı maliye politikasını öngörmesi, ekonomileri ciddi bir biçimde daraltmış ve devamında ortaya çıkan kar sıkışması, piyasa ekonomisinin işlerliğini zora sokmuştur.**
- **Yüksek enflasyonla birlikte artan işsizliğe rağmen, çalışanların hayat standartlarını koruma çabası,** sendikalara güç vermiş bu da ücretlerin ve buna bağlı maliyetlerle birlikte fiyatları arttırmıştır. Olayın dışsal nedeni ise petrol fiyatlarındaki artışa bağlı Avrupa ülkelerinde maliyetlerin daha da yükselmesidir.

Liberal Politikaların Krizler Tarihi

V. Finansal Krizler: 1990–2010

- 1980'lerden itibaren şekil değiştiren Kapitalizmin, Neo Liberal politikalarla sınırsız sermaye dolaşımına teşvik eden uygulamalarıyla o güne kadar yaşanan küresel krizler, yeni bir boyut kazanmıştır.
- *1980'lere kadar yaşanan krizler, temelde reel sektörde başlayıp daha sonra finans sektörünü etkilerken, 1990'lerden sonraki krizlerde de tam tersi bir etkileşim görülmektedir.*
- Söz konusu yeni kriz şeklinin ortaya çıkmasında 1980'lerden sonra IMF'nin desteklediği yeni neo liberal politikaların etkili olduğunu muhakkaktır. Bunlar:
- İlk yıllarda **döviz kuru çıpası** desteklenmiş, daha sonraki yıllarda bu uygulama; **serbest döviz kuru uygulamasına** dönmüştür.

Yeni Liberal Politikalar ve Kriz

- **Sermaye hareketlerinin tam liberalleştirilmesi:** Gelişmiş ülkelerdeki sermaye birikimine pazar oluşturma arayışıdır.
- **Özelleştirmenin desteklenmesi:** Bilhassa üretim için büyük bir handikap oluşturmaktadır.
- **Mevduata verilen garantilerin artması :** Neden diğer üretim faktörlerinin böyle bir garantisi yok?
- **Sıkı para politikası:** Enflasyona karşı milli para için sıkı para politikası uygulanırken, ülkeye yabancı para girişinin desteklenmesi ve vatandaşa tüketim için kredi kullanımının teşviki, toplam para arzındaki artış ve enflasyonist etkisi yönünden tam bir paradokstur.
- **Sıkı maliye politikası:** Ülkedeki eğitim, sağlık alt yapı ve stratejik yatırımları engellemektedir.

Liberal Politikalar ve Krizler

- Bu tür politikalar neticesinde, yabancı sermaye girişleri hızlanıp, faiz oranları ve enflasyon belli ölçüde düşmekte, artan ithalat sebebiyle tüketime dayalı kısa süreli kısmi iktisadi büyüme görülmektedir.
- Ancak üretimi destekleyici yapısal dönüşüm gerçekleştirilemediği için enflasyondaki düşme eğilimi sınırlı kaldığı gibi ülkede istihdam imkanları daraldığından işsizlik de artmaktadır.
- Ayrıca bu süreçte milli paraların aşırı değerlenmesi, ithalatı ve kısa vadeli dış borçları hızlı biçimde arttırmakta ve ihracatı azaltmaktadır.
- Ortaya çıkan dış açık ise kurda değer düşürme beklentisini arttırırken, bu da yabancı yatırımcıları finansal yatırımlarını yurtdışına çıkarmaya itmektedir. Bu gelişme yeni bir kriz şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Liberal Politikaların Krizler Tarihi

■ *Küresel Mali Kriz: 2008*

- İpotekli Konut Kredisi “Mortgage” adı verilen ve 2008’de ortaya çıkan krizin etkileri ağır bir şekilde 2010 yılına kadar devam etmiştir. İlgili krizin nedenlerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.
- Faiz piyasasındaki uyumsuzluk, konut fiyatlarındaki aşırı yükselmeler,
- Kredi türev piyasalarının genişlemesi ve olumsuz etkileri,
- Sermayeye tanınan aşırı/sınırsız özgürlük,.
- Verilen kredilerin yeterli denetimden uzak olması,
- Menkul kıymetlerin fonlanmasında ortaya çıkan sıkışıklık,
- *Piyasalardaki sisli yapı*
- *Derecelendirme kuruluşlarının rolü.*

Küresel finansal krizin etkileri:

- Finans krizin ilk etkisi konut fiyatlarındaki düşüş olmuştur. Bu düşüş, sektöre dayalı finans aracı üreten sektörlerin çöküşünü beraberinde getirmiştir. Kısaca reel karşılığı olmayan türev finans araçlarının oluşturduğu balon ekonomisi, domino taşları gibi art arda batarak reel sektörü de etkiler bir boyut kanmıştır.
- Finans sektöründe başlayıp reel sektöre uzanan kriz, ilk etapta ABD ve onun ticari ortakları üzerinden küresel bir boyut kazanmıştır. Bu etkileşimle, talep daralmış, tüketim ve büyümede düşmüş, devamında işsizlik artmış ve dış ticaret azalmıştır.
- Küresel krizin iktisat politikası açısından en önemli kazanımı *düzenlemeci* ve *müdahaleci* yaklaşımların itibar kazanmasıdır. Ülkemizde yeterince dile getirilmemiş olsa da ABD ve birçok gelişmiş ülke, krize karşı müdahaleci politikalar kullanmıştır.
- Olayın bir başka yönü, 2001 yılında Türkiye'de benzer bir krizden etkilenen birçok banka ve özel sektör işletmesine karşı kamunun hiçbir müdahalede bulunmaması ve destek olmamasına karşılık, ABD'de 2008 küresel krizinde, kamunun açıktan birçok şirketi fonlayarak kurtardığı görülmektedir.

Krizler ve Toplumların Refah Arayışı...!

- Geçmişten bugüne yaşanan krizler, şekil olarak farklılık gösterse de mutlak surette talep yetersizliği, bütün krizlerin olmazsa olmaz özelliğidir.
- Bunda emeğin üretimden hak ettiği payı alamaması temel etkindir.
- Talep yetersizliği, ülke içinde bireysel özellik taşıyabildiği gibi, küresel ölçekte ülke/toplum bazlı da olabilmektedir.
- Kapitalist sistem, karşılaştığı talep yetersizliğini aşmak amacıyla, emekten alıkoyduğu gelire biriktirdiği sermayeyi yine emek kesimine ve ithalat yapamayan ülkelere borç vererek, kendi malları için pazar oluşturmaktadır.
- Bu yöntemle kar ve faiz üzerinden bir müddet daha gelire katkı yapan sistem, verdiği borçların geri ödenemesin sonucu, toplumda yaşanan yeni bir ekonomik darboğaz sebebiyle borçlu vatandaşın ipotekli mallarına el koymak suretiyle mal varlığına yeni servet eklemektedir.
- **BU SÜREÇTE TOPLUMLAR HEP DAHA YÜKSEK REFAH PEŞİNDE KOŞMAKTADIRLAR...!**

Üretim Faktörleri ve Liberal Sistem

KLASİK ÜRETİM FAKTÖRLERİ	Yoğun Olduğu Ülke		Faktör Türü	Liberal Politiklardan Faydalanma	Üretimden Aldığı Pay
	Az Gelişmiş	Gelişmiş			
EMEK/İNSAN	x		Asil	Hayır	Yetersiz
SERMAYE		x	Türetilmiş	Evet	Aşırı fazla
DOĞAL KAYNAKLAR	x		Asil	Hayır	Yetersiz
GİRİŞİMCİ/İNSAN		x	Türetilmiş	Evet	Aşırı Fazla

Aslında İnsanlığın İktisattan Beklentisi...

- Geleneksel anlamda iktisat doğadaki kaynaklar ile insanlığın ihtiyaçlarını karşılamak gibi son derece anlamlı bir hedefi olan/olması gerekirken, hale hazırdaki konumu bu hedeften bir hayli uzaktır.
- Gerçek zamanlı dünya istatistikleri yayımlayan worldometers verilerine göre bugün dünyada 850 milyon insan aç iken, 730 milyon insan obez ve 1 milyar 675 milyon insan ise aşırı kilolu durumdadır.
- Öte yandan 2015 Forbes Raporuna göre aşırı zenginlerin 2014 yılında lüks tüketim için yaptıkları harcama 1.1 trilyon \$ olmasına karşılık, aşırı yoksulluğun giderilmesi için gerekli olan harcama ise bu rakamın 6'da birine tekabül eden 175 milyar \$ dolayındadır. Söz konusu bu menfi rakamları çoğaltmak mümkündür.
- Dünya üzerinde toplam gelirden sürekli bir artış olmasına rağmen, yoksulluğun azaltılamaması kaygı verici bir durumdur. Özellikle gelir dağılımında ortaya çıkan çarpıklığın neden olduğu insani sorunlar ile bunlara çözüm arayışı, sadece yoksul insanların değil, bütün insanlığın sorumluluğunda olduğu göz ardı edilmemelidir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

- Bu sorunun kaynağında ise uygulanmakta olan, kar maksimizasyonu ile sermaye birikimini temel amaç edinen Neo liberal politikalar olduğunu göz ardı edebilmek mümkün değildir.
- Temel hedefe kar maksimizasyonu ile sermaye birikiminin konması, bir taraftan üretilen mal ve hizmetin asıl gayesinin insanlığın temel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaklaşmasına, diğer taraftan ise ortaya çıkan gelirin, topluma adil bir şekilde pay edilmesine engel teşkil etmektedir.
- Hal böyle olunca zaruri ihtiyaçları için gerekli olan gelire ulaşmayan geniş toplum kesimlerinde yaşanan talep daralması, ulusal ve küresel ölçekte talep yetersizliğine dayalı iktisadi krizlerin ortaya çalmasına neden olduğu görülmektedir.
- Netice itibariyle bugünkü dünyanın gelir dağılımındaki adaletsizliğe dayalı krizlere kaynak teşkil eden iktisadi sorunlarının çözümü çerçevesinde ele alınması gereken en önemli husus, iktisat teorisinin içgüdüsüne yeni bir anlayış kazandırmak olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır.

Bir dizi çözüm önerisi

- Ekonomik krizlerin en azından daha seyrek ve hafif şiddetli kendisini hissettirmesi için ilk aşamada, iktisat eğitiminden başlayarak tüm toplum katmanlarında, ekonomik faaliyetlerdeki amacın kar maksimizasyonuyla sermaye birikimi oluşturmak yerine, insanlığın temel ihtiyaçlarının karşılanması zaruretinin farkındalığı oluşturulmalıdır.
- Ekonomik teorinin **ahlaki bir kaygısı yoktur** yaklaşımının, doğru sonuçlar üretmediği gerçeğinin yine aynı şekilde tüm toplum kesimlerinde kabullenilmesi hususunda önlemler alınmalı,
- Ülkede toplamsal değer algılarının tüketimden ziyade üretime kaydırılması,
- Uygulanan iktisat politikalarında **sosyal boyut** daha fazla ön plana alınmalı,
- **Tekelleşme** konusunda katı önlemler gerekmekte,
- Rekabet ortamının oluşmadığı piyasalarda sınırsız serbestlik olmamalı,

Bir dizi çözüm önerisi

- Kamu yatırımları ve teşvikler istihdama ve üretime dönük olmalı,
- Vergilendirmede öncelik; servet, lüks tüketim, gelir ve normal tüketim şeklinde olmalı.
- İhtiyaç kapsamındaki konut ve araçlardan vergi alınmadan, ihtiyaç fazlası olanlardan hissedilir ölçüde alınmalı,
- Bilhassa tarımda destekler büyük firmalara değil aile işletmelerine yönelmeli,
- Sermayenin hak ve özgürlükleri, emeğinki eş tutulmalı,
- Stratejik alanlarda kamu üretimle ekonomik faaliyetlere katılırken, diğer alanda da düzenleyici ve denetleyici rolüyle varlığını hissettirmeli,
- Yabancı firmaların, piyasayı ele geçirme ya da etkileme ölçeğinde varlık göstermesine fırsat vergilemelidir.
- MB hedeflemesinde; öncelik fiyat istikrarı yerine, üretim ve istihdam olmalıdır.

■ Sabrınız için teşekkür eder,
■ saygılar sunarım.

■ Prof. Dr. Mehmet KARAGÜL

■ www.karagul.org

■ karagul@karagul.org